

«ایران» از حضور سیاسی- اقتصادی پوتین و اردوغان در تهران گزارش می دهد

تشکیل مثلث اقتصادی ایران، روسیه و ترکیه

گروه اقتصادی / روابط ایران و روسیه، روزبه‌روز به سمت بهبود حرکت می‌کند و فضای همکاری‌های گسترده‌تر می‌شود. طی ماه‌های گذشته هیأت‌های تجاری و اقتصادی ایران به مسکو رفتند و در نشست‌های تخصصی، وضعیت همکاری‌ها را بررسی کردند و قرار است از طرف روسیه هیأت‌هایی به ایران بیایند تا ضمن ارزیابی پتانسیل‌های ایران، همکاری‌های مشترک با سرعت بیشتری تعریف و دنبال شود. حال با حضور رئیس‌جمهور روسیه در ایران، فعالان اقتصادی و تجاری به روابط تجاری ایران و روسیه دلگرم‌تر شدند. حضور پوتین در ایران می‌تواند برای تجار، دستاوردهای مالی و اقتصادی متعددی داشته باشد چرا که در حاشیه نشست سیاستمداران برای «صلح آستانه»، درباره فضای اقتصادی که دو طرف می‌خواهند دنبال کنند، صحبت‌های جامعی انجام خواهد شد و این امر می‌تواند برای بخش خصوصی دو کشور ایران و روسیه منشأ تخفیف‌های گمرکی، تجارت آزاد، پیمان پولی، کشت فراسرزمینی، افزایش همکاری با کشورهای اوراسیا، رشد صادرات و سایر موارد باشد. در مذاکرات سه جانبه (ایران- روسیه-ترکیه) برای صلح آستانه، رئیس‌جمهور ترکیه هم حضور دارد، از همین رو می‌توان امیدوار بود که روابط اقتصادی ایران و ترکیه هم پررنگ‌تر از قبل شود که البته آمار رسمی واردات و صادرات روسیه به ترکیه نشان می‌دهد که در دولت سیزدهم، مبادلات تجاری رو به افزایش است.

■ **اهداف تجاری قابل تحقق است**

یحیی ااسحاقی، عضو اتاق بازرگانی ایران درخصوص مذاکرات ایران و روسیه به «ایران» گفت:

پتانسیلی که دو کشور دارند بسیار بیشتر

ارز ۴۲۰۰ چه بلایی سر اقتصاد ایران آورد؟

فرصت سوزی اقتصادی با ارز ترجیحی

سیاست تخصیص ارز ترجیحی ۴۲۰۰ تومانی حمایتی بود که دولت قبل با توجه به جهش ارزی در اواخر سال ۱۳۹۶ و به‌دنبال آن افزایش قیمت‌ها، از بهار ۱۳۹۷ برای کنترل نوسانات بازار داخلی و افزایش قیمت، برای واردات کالاهای اساسی بویژه اقلام غذایی نظیر گندم، جو، برنج، گوشت، روغن ... در نظر گرفته بود. دولت سیزدهم، ادامه تخصیص ارز ترجیحی در شرایط نامحلی موجود و اینکه ممکن بود مسائل و بحران‌هایی را برای کشور ایجاد کند، صلاح ندانست.

این امر در قانون بودجه ۱۴۰۱ مورد توجه قرار گرفت که براساس این قانون به دولت اجازه داده می‌شود در سال ۱۴۰۱ تا معادل سقف از طریق تأمین منابع مابه‌التفاوت ارز ترجیحی برای واردات کالاهای اساسی، دارو و تجهیزات مصرفی پزشکی اختصاص داده. همچنین، دولت باید برای کالاهای که قصد داشت از سبد ارز ترجیحی حذف کند، قبلاً ترتیبات قانونی جبران زیان رفاه مصرف‌کننده برای کالاهای اساسی را از طریق کالابرج الکترونیکی و در امور پزشکی از طریق بیمه‌ها و به طرق جایگزین مطمئن به انجام برساند. در این سیاست، تلاش دولت این است که هزینه‌ای که در اثر اصلاحات به خانوارها تحمیل می‌شود جبران مناسب داشته باشد.

تخصیص ارز ترجیحی، فساد نیز به همراه داشت، چرا که شرایط رقابت یکسان برای دستیابی به این ارز وجود نداشت و به طو مناسب و مطلوب بود، این تجارت، توزیع نمی‌شد. به عبارت دیگر، نحوه تخصیص این ارز اهمیت بسیار زیادی داشت، زیرا به صورت عادلانه تقسیم نمی‌شد و بسیاری از تولیدکنندگان و تجار را با مشکل مواجه کرده است.

■ **افت بهره‌وری و از بین بردن قیمت تعادلی**

توزیع ارز ترجیحی، قیمت تعادلی کالاهای اساسی را نیز از بین می‌برد، چرا که با تخصیص این نرخ ارز باید نظارت نیز افزایش پیدا می‌کرد تا قیمت کالای وارداتی

و قیمت مصرف‌کننده متناسب باشد و به صورت بهینه تخصیص یافته باشد؛ اما با کالاهای وارد شده با این ارز، در عمل کالاها با قیمت‌های مختلف به دست مردم می‌رسید و مشکلات فراوانی را ایجاد کرد. این سیاست بوده است که از دو طریق ایجاد می‌کند. اولین مورد آن است که به دلیل رانت زیاد ایجاد شده، انگیزه تولید کاهش پیدا می‌کند و مورد دیگر آن است که با پرداخت این ارز، تعادل در چرخه تولید از بین می‌رود. سود یک‌شبه‌ای که این ارز برای برخی ایجاد می‌کند، موجب شد تا تعداد بسیاری از واردکنندگان برای دریافت ارز ترجیحی بزرگ‌نمایی کرده و با دریافت هرچه بیشتر این ارز، از اختلاف قیمت میان ارز دولتی و آزاد سوءاستفاده کنند. حذف ارز ترجیحی، موجب کاهش صف‌های طولانی برای دریافت این نرخ ارز، از بین رفتن رانت، ایجاد تعادل در قیمت‌ها و کاهش عرضه کالا با قیمت افزایشی از سوی فروشندگان خارجی می‌شود. واردات کالاهای اساسی با نرخ ارز ترجیحی در توزیع مشکل ایجاد می‌کرد و دستگاه‌های نظارتی مانند تعزیرات حکومتی، ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، ستاد تنظیم بازار و نهادهای دیگر را درگیر بررسی و نظارت کرده بود که این موضوع بوروکراسی اداری تجاری را افزایش می‌داد. با طی شدن تمام این مراحل باز هم عدالت در توزیع صورت نمی‌گرفت، با حذف ارز ترجیحی از واردات باید مراقبت لازم انجام شود تا این بارانه مستقیم به مصرف‌کننده تعلق بگیرد.

دولت برای تأمین ارز ترجیحی، بازار آزاد گرفته که نتیجه آن افزایش حجم نقدینگی و پیامدهای تورمی بوده است و واقعیت ارز ترجیحی در سه سال گذشته نشان داد که این ارز به دلیل اختلاف قیمت و رانت‌خیز بودن، مشکلات متعددی را نه تنها برای فعالان اقتصادی در جریان تجارت خارجی و تولید داخلی، بلکه حتی برای مردمی که هدف حمایتی این ارز بودند، ایجاد کرد.

همان‌گونه که تخصیص این ارز به فعالان اقتصادی مضرات خاصی داشت، حذف این ارز نیز فواید بسیاری در اقتصاد ایران دارد. کاهش تورم و کسری بودجه، حذف دست‌دلان و رانت‌خواران و حذف قاچاق از فواید حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی به

شمار می‌آید. با توجه به اینکه انتظارات تورمی در شکل‌گیری تورم نقش بسیار مهمی دارد، دولت باید با ساماندهی زنجیره توزیع و نظارت درست بر بازارها، این قسمت از تورم را کنترل کند.

■ **فرصتی برای جبران کسری بودجه**

یکی از فواید حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی، کاهش کسری بودجه است. با حذف ارز ترجیحی دیگر دولت مجبور به استقراض از بانک مرکزی و چاپ پول نیست. در این صورت بخشی از هزینه‌های دولت کاهش پیدا خواهد کرد که در نهایت کاهش کسری بودجه دولت را به همراه خواهد داشت. اما در اقتصاد هر کجا که دخالت در قیمت صورت گیرد یا به نوعی قیمت دستوری اعمال شود، موجب فساد و رانت خواهد شد که ارز ترجیحی این بستر را برای دلان فراهم کرد که با حذف ارز ترجیحی دست دلان کوتاه خواهد شد. همچنین با حذف این ارز انگیزه برای قاچاق کالاها کاهش پیدا خواهد کرد که نتیجه آن قیمت تعادلی کالاها در اقتصاد داخلی خواهد شد.

در محاسبه براساس آنچه بیان شد مبنای محاسبه ارزش و عوارض تمامی کالاهای وارداتی که در سال ۱۴۰۰ با نرخ ارز ترجیحی بوده برای سال جاری به نرخ بازار که متغیر است، می‌باشد و در افزایش درآمد دولت از این محل مؤثر خواهد بود. راهکارهای مدیریتی این موضوع آن است که منابع ایجادشده از محل حذف ارز ترجیحی به پرداخت یارانه نقدی به اقشار آسیب‌پذیر و کمک به تولیدات ملی مبتنی بر برنامه مشخص تخصیص پیدا کند. همچنین در راستای مدیریت صحیح، ثبت سفارشات و جلوگیری از پیدایش زمینه‌های رانت‌جویی، نیازهای وارداتی تعیین شده و با دستگاه‌های درگیر با فرایند تخصیص ارز و واردات، هماهنگی انجام شود و سهم واردات در مقابل صادرات در بسته ارزی بانک مرکزی به‌منظور زمینه‌سازی برای بازگرداندن تمام ارزهای صادراتی به داخل کشور افزایش یابد.

در هر حال به نظر می‌رسد با توجه به شرایط داخلی کشور و تحولات بین‌المللی و منطقه‌ای، شایسته است همگی استانان نسیبگان کشور اعم از موافق یا مخالف و سیاست‌های اقتصادی دولت با نگاهی دلسوزانه و در راستای توسعه حداکثری جامعه ایرانی، دولت و نظام حکمرانی کشور شرایط داخلی کشور و تحولات بین‌المللی و منطقه‌ای، شایسته است همگی استانان نسیبگان کشور اعم از موافق یا مخالف و سیاست‌های اقتصادی دولت با نگاهی دلسوزانه و در راستای توسعه حداکثری جامعه ایرانی، دولت و نظام حکمرانی کشور شرایط داخلی کشور و تحولات بین‌المللی و منطقه‌ای، شایسته است همگی استانان نسیبگان کشور اعم از موافق یا مخالف و سیاست‌های اقتصادی دولت با نگاهی دلسوزانه و در راستای توسعه حداکثری جامعه ایرانی، دولت و نظام حکمرانی کشور

موجب شد روابط تجاری روسیه با برخی کشورها کاهش‌ی شود، اگر چه اقتصادی و بسترسازی دولت‌ها برای همکاری بخش خصوصی دو کشور بود. در آن سفر تأمین خط اعتباری ۵میلیارد دلاری از سوی روسیه برای تأمین مالی قطعه رشت-آستارا در راستای تکمیل کریدور شمال - جنوب از طریق ترانزیت ریلی برای متصل کردن جنوب ایران و خلیج‌فارس به آسیای میانه و اروپا، تأمین نهاده‌های اساسی و غلات و تکمیل مرادوات بانکی و ارزی - پیمان پولی دوجانبه مطرح شد.

■ **بنای توفیق‌های مهم گذشته شد**

رحمت‌الله خرمالی، رئیس ادارت آسیای مرکزی سازمان تجارت ایران درخصوص روابط ایران و روسیه به مهر گفت: سفر رئیس‌جمهور به فراسایون روسیه در زمستان ۱۴۰۰، نشانه‌ای بارعزم جدی ایران برای گسترش روابط تجاری و اقتصادی با روسیه بود. در این سفر بنای برخی توفیق‌های مهم در حوزه‌هایی چون توسعه زیرساخت‌های ترانزیتی و نیز رفع برخی موانع بویژه توسعه سرمایه‌گذاری روسیه در ایران گذاشته شد. در برخی موارد هم مانند تأمین غلات و نهاده‌ها، پیرو سفر مقامات ایران به روسیه، توفیق‌های خوبی صورت گرفت و فرصت‌های بیشتری تجاری فراهم شد. او افزود: اما پیرو حوادث اخیر بین روسیه و اوکراین از اسفندماه ۱۴۰۰ شرایط دستخوش تغییر شد، به گونه‌ای که در برخی موارد فرصت‌های جدید در بازار روسیه برای ایران پدید آمد (مانند خروج شرکت‌های غربی از بازار روسیه و بهتر شدن فضای بازر برای حضور محصولات ایرانی) و همچنین شرایط جدید حاکم بر روسیه در ۲ ماه ابتدایی مناقشه و کاهش ارزش پول آن کشور، خرمالی در خصوص وضعیت

رئیس اداره آسیای مرکزی سازمان توسعه تجارت ایران ادامه داد: در ماه‌های اخیر و با توجه به عزم جدی بانک مرکزی ایران برای توسعه روابط بانکی با روسیه از یک‌سو و تمایل بانک‌های روسیه از سوی دیگر، روابط بانکی در حال گسترش است؛ به گونه‌ای که در هفته اول تیرماه رئیس بزرگ‌ترین بانک و زیست‌بوم مالی روسیه، ازیر بانک در صدر هیاتی به تهران سفر کرد و ضمن ملاقات با مقامات دولتی، توفیق‌های خوبی با مدیران بانک مرکزی و چند بانک دولتی و خصوصی نیز برای توسعه روابط بانکی صورت گرفت.

■ **مذاکرات برای اجباری تجارت آزاد**

با اوراسیا

خرمالی در خصوص وضعیت

http://irannewspaper.ir

editorial@irannewspaper.ir

تراز تجاری به نفع ایران

■ **کامبیز میرکریمی**

نایب رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه

روابط اقتصادی ایران و روسیه در مقایسه با گذشته بسیار بهبود یافته و عمیق‌تر شده است. بسیاری از مسائلی که در حال حاضر روی آنها بحث و بررسی صورت می‌گیرد، مسائلی است که از قبل هم مطرح بود اما آنچه که می‌توان گفت با سرعت قابل قبولی در حال جلوگیری است، موافقتنامه تجارت آزاد بین دو کشور ایران و روسیه است. از سال ۹۸ به‌صورت امتیازات ترجیحی روی چند قلم کالا اجرایی شد اما هم اکنون با سرعت به سمت پیاده‌سازی تجارت آزاد در حال حرکت هستیم، به این معنا که ۸۰ درصد اقلام دو کشور مشمول تجارت آزاد یعنی تعرفه صفر درصد شوند. در موارد دیگر همچون تبادلات بانکی و همکاری‌های ترانزیتی، زمینه‌های همکاری از قبل فراهم شده بود اما اخیراً یک جهش در پروژه‌های ترانزیتی ایجاد شده است؛ در واقع مسیر ارسال کالاهای صادراتی روسیه به اروپا و سایر کشورهای تقریباً بسته شده و هزینه‌ها نیز افزایش یافته است، از این‌رو مسیر ایران تبدیل به موقعیت مناسب‌تری برای جلب سرمایه‌گذاری روس‌ها شده و حتی در این راستا موافقتنامه‌هایی برای انجام ترانزیت تا ۱۰ میلیون دلار کالای روسی امضا شده است. بر این اساس در کریدور شمال - جنوب ۳ مسیر کلیدی وجود دارد: یکی مسیر غرب

شده است. پرداخت این حجم بالای ارز یارانه‌ای که با توجه حمایت از خانوارها و جلوگیری از کاهش قدرت خرید بوده است، باعث از دست رفتن منابع ارزشمند ارزی و شرایط تنگنای شدید درآمدهای ارزی شد. از سوی دیگر، در حالی که در نتیجه اعمال تحریم‌های نفتی، توان اهرمی بانک مرکزی در لنگر نمودن نرخ ارز به شدت محدود شده بود، الزام این بانک به اختصاص ارز ۴۲۰۰ تومانی به کالاهای اساسی، عملاً دست بانک مرکزی را برای حفظ دستاوردهای تورمی خالی کرده و زمینه‌ساز سرعت گرفتن روند فراینده رشد نقدینگی شد.

■ **ایجاد رانت و فساد**

یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی که تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی برای اقتصاد ایران به دنبال داشت، ایجاد زمینه رانت و فساد گسترده برای گروه‌های خاص بوده است که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: عدم واردات به ازای ارز تخصیصی یا جعل اسناد جهت دریافت اولویت ارزی کالای روسی در گمرکات.

دیو و احتکار قانونی کالا در بنادر و ترخیص کالاهای اساسی بعد از گران شدن کالا در بازار به علت کمبود و کسب سودهای کلان.

■ **عرضه خارج از شبکه و به نرخ آزاد برخلاف نرخ گذاری مصوب**

استفاده از کالای یارانه‌ای در سایر زنجیره‌ها و استفاده از ذرت به عنوان مکمل، استفاده از ذرت دامی در صنایع غذایی، آرد